

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.13, november 2018

Indledningen er redigeret af Klaus Nielsen og Vibeke A. Pedersen

Tilsyn ved cand.theol., adj. professor (i dansk salme- og kirkehistorie) Jørgen Kjærgaard

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktkommentarer, tekstredegørelse og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2026

Indledning til “Herrens Ord” ved Else Riisager

Indhold

- 1 Anledning
- 2 Genre og form
- 3 Indhold
- 4 Anvendt litteratur

1 Anledning

Grundtvigs digt “Herrens Ord” blev trykt som indledningsdigt til fjerde bind af *Theologisk Maanedsskrift* og udkom den 7. april 1826 sammen med hæftet for marts måned. I samarbejde med A.G. Rudelbach var Grundtvig udgiver og redaktør af tidsskriftet, fra første hæfte udkom for april 1825 til og med november 1826, hvor andet hæfte af syvende bind blev offentliggjort. De seks første bind var alle indledt med et digt af Grundtvig. De tre foregående indledningsdigte indeholdt tydelige hentydninger til den kirkepolitiske kamp, som *Theologisk Maanedsskrift* var oprettet for at påvirke, men det forhold var ikke nær så iøjnefaldende i dette fjerde indledningsdigt.

Man ved ikke, hvornår “Herrens Ord” er skrevet, men digtet indledte det bind af tidsskriftet, hvori de tre første afsnit af Grundtvigs afhandling “Om den sande Christendom” udkom. Sammen med afhandlingen “Om Christendommens Sandhed” udgjorde “Om den sande Christendom” et omfattende systematisk teologisk arbejde fra Grundtvigs hånd. I de to afhandlinger skelnede Grundtvig grundlæggende mellem, hvad der er sand kristendom, dvs. hvad Jesus Kristus har sagt og lært, og om hvorvidt kristendommen er troværdig.

Læs mere

Sidste afsnit af “Om den sande Christendom” stod trykt i tredje hæfte af bind 5, udgivet 1. juli 1826. “Om Christendommens Sandhed” udkom i bind 6-9, juli 1826 – juni 1827. Om afhandlingerne, deres tilblivelse og indhold kan der f.eks. læses i [indledningen til “Om den sande Christendom”](#).

Afhandlingerne kan ses som en uddybende bearbejdelse af Grundtvigs såkaldte ‘mageløse opdagelse’, som han første gang talte offentligt om i en prædiken 31. juli 1825. I følge Grundtvig skulle sandhedskriteriet eller grundlaget for kristendommen ikke længere søges direkte i Bibelen, men i den apostolske trosbekendelse, der lyder ved dåben, og i indstiftelsesordene, der lyder ved nadveren. Således var ‘Det levende Ord’ ved Helligåndens hjælp blevet bevidnet af kristne lige fra oldkirkens tid og fornyet og forkyndt til stadighed gennem tidens løb.

2 Genre og form

“Herrens Ord” kan betegnes som et kristeligt digt, og i genoptrykket i *Salmer og aandelige Sange*, bind 5, er det placeret i afdelingen med overskriften “Kristelige Læredigte” (1881, nr. 2, s. 7-11). Digtet er et rolledigt, der er skrevet i monologform. Kun titlen, “Herrens Ord”, er undtaget herfra, men fungerer til gengæld som en slags regibemærkning, der angiver, hvem der taler, nemlig Jesus Kristus.

Digtet består af stikiske vers og er dermed ikke inddelt i strofer. “Herrens Ord” har heller ingen afsnitsinddelinger, men bevæger sig dog igennem forskellige emner. Det kan overordnet inddeles i Jesu præsentation af sig selv (vers 6-33; s. VI) og i hans henvendelse til den enkelte (vers 34-101 og 102-117; s. VI-IX f.). Jesu henvendelse underbygges af opfordringer til, at kristne fra historien, men også fra samtiden og i fremtiden, vidner om ham (vers 102-117; s. IX f.).

3 Indhold

Digtet kan betragtes som en slags omvendelsesprædiken, hvor Kristus taler direkte til den enkelte synder. Karakteristisk er den tætte forekomst af bibelstedshenvisninger, der falder fint i tråd med, at digtet er lagt i munden på Jesus Kristus og gengiver mange af hans ord. Hele digtet er skrevet ud fra en frelseshistorisk forestilling, der ser Jesu inkarnation som historiens midte og har menneskets frelse som mål. Begivenheder, der er beskrevet i Det Gamle Testamente, tolkes således ind i denne forståelsesramme.

I første del af digtet, hvor Jesus Kristus præsenterer sig selv, findes der henvisninger til både Det Gamle og Det Nye Testamente. Som en del af treenigheden, Faderen, Sønnen og Helligånden, understreger Kristus blandt andet, at han var til stede ved skabelsen og igennem hele det historiske forløb og ikke udelukkende, mens han var inkarneret som menneske.

I den del af digtet, der henvender sig til den enkelte synder, og i tiltalen til de historiske vidner taler Jesus Kristus direkte til syndere og vidner. Det gør han fortrinsvis med sine egne ord eller i ord, som han ifølge Det Nye Testaments gengivelser har sagt. Selv hvor verslinjerne ikke umiddelbart kan føres tilbage til et

præcist bibelsted, har oplysningerne eller argumentationen i digtet alligevel bibelske rødder. Eksempelvis er den underliggende tankegang om at være træl eller bundet af lænker og om menneskets selvstændighed (vers 68-77; s. VIII) efter alt at dømme hentet fra Rom 6,16-23. Her er det Pauli præmis, at mennesket ikke kan være selvstændigt, men altid enten bundet af synden eller af lydighed mod Gud. Hvor Jesus beskriver sin gerning, henviser han også til gammeltestamentlige forhold. For eksempel forstås beretningen om kobberslangen (4 Mos 21,4-9) som en forjættelse eller foregribelse af Jesu forsoningsdød på korset (vers 47; s. VII).

Som baggrund for digtet ligger et universalhistorisk syn på historien, hvor Gud er i evigheden, mens jorden ses i et tidsforløb fra skabelsen, over Jesu fødsel, død og himmelfart til hans genkomst. Den bliver i digtet indledningen til den eskatologiske tid i de himmelske boliger, hvor de troende og frelste sammen med Jesus skal holde nadver og drikke "Saligheds-Kalken" (vers 117; s. X), eller det ender med fortabelse for de ikke-troende i helvede (jf. "det yderste Mørke", vers 41, s. VII). I historiens forløb griber Gud desuden styrende ind, jf. "ved Hans Finger, i Tidernes Gang, / Klar er min Guddom at spore" (vers 96 f.; s. IX).

4 Anvendt litteratur

- Grundtvig, N.F.S. (1868-1881) *Psalmer og aandelige Sange*, bind 1-5, udg. J. Kristian Madsen. København.